

La Guàrdia Civil i Catalunya: una història de desencontres

Des de la repressió contra l'Estat català el 1873 a l'operació Garzón, passant per l'actitud lleial a la República el 1936



Acte del dia de la Guàrdia Civil. | Europa Press

El discurs del general cap de la Guàrdia Civil a Catalunya, Pedro Garrido (<https://www.naciodigital.cat/noticia/188805/cap/guardia/civil/catalunya/lamenta/independentisme/tiii/cami/terror>), amb motiu de la celebració de la festa patronal de l'institut armat ha estat el darrer episodi d'una llarga història de desencontres -amb alguns episodis sorprenents- entre la Benemèrita i la societat catalana. Creada el 1844, durant el regnat d'Isabel II, la Guàrdia Civil va ser un element determinant per aconseguir mantenir l'ordre de l'Estat liberal, sobretot en les zones rurals. Va ser també un cos molt disciplinat en una època, el segle XIX, de governs febles i pronunciaments i conspiracions militars. Veiem algunes pàgines històriques de la complexa història entre l'institut i Catalunya.

Contra l'Estat català... el 1873

El segle XIX, el paper de la Guàrdia Civil va ser crucial per combatre els adversaris del règim conservador isabelí. Durant les guerres carlines, va actuar contra els partidaris de don Carles. Però després de la caiguda d'Isabel II, l'institut armat va ser lleial a la monarquia d'Amadeu i a la Primera República fins a la seva crisi final. Fins al punt que el president Nicolás Salmerón va

propugnar un increment d'efectius del cos per afrontar les revoltes per la dreta (els carlins) i per l'esquerra (els federalistes més radicals).

[youtube1x1]<https://www.youtube.com/watch?v=vyqkl5gQkiU/>[youtube1x1]

El juliol del 1873, en plena República, hi va haver una revolta a Barcelona per proclamar l'Estat català. En la repressió de la revolta, va jugar un paper determinant la Guàrdia Civil, aleshores establerta en una caserna de les Rambles, dirigida pel coronel Cayetano Freixas. Es dona el cas que Freixas, poc després, va decidir trencar amb la República i passar-se al bàndol carlí. Un grup de guàrdies el va seguir. La majoria, però, va romandre lleial a la República fins al cop d'estat que la va derrocar.

La Benemèrita, amb Companys

Un episodi rellevant de la història de la Guàrdia Civil a Catalunya es va donar el 19 de juliol del 1936, en el moment de l'aixecament militar contra la Segona República. Lluís Companys, president de la Generalitat, esperava amb angoixa quina seria l'actitud del cos. Tota la cúpula de l'institut armat estava formada per militars com el general José Aranguren i el coronel Antonio Escobar, coneguts com a persones d'idees catòliques i conservadores. Però van complir el seu deure i van restar lleials. Quan Aranguren es va quadrar davant Companys ("A les seves ordres, senyor president"), la revolta militar va ser esclafada a Barcelona.

Després, els mateixos oficials de la Guàrdia Civil van combatre heroicament durant la Guerra Civil. Aranguren va dirigir la que seria la darrera ofensiva republicana de la guerra, a Extremadura, l'anomenada batalla de Valsequillo. Acabat el conflicte, Aranguren, Escobar i la resta d'oficials del cos van ser jutjats i afusellats pel règim franquista.

Combat contra el maquis

La Guàrdia Civil va jugar un paper determinant en la repressió del maquis, el moviment guerriller que va lluitar contra la dictadura i que va tenir el seu moment més àlgid amb la invasió de la Vall d'Aran el 1944. A partir de finals dels quaranta, ja era evident que el maquis no tenia la força per desestabilitzar el règim, però alguns guerrillers van continuar. Un d'ells era Ramon Vila Capdevila, més conegut com a Caracremada, un antic militant de la CNT. El 7 d'agost del 1963, va caure en una emboscada de la Guàrdia Civil a Rajadell, al Bages. Al ser trobat, es va negar a lliurar-se i va començar a disparar, caient mort a trets.

Atemptat a Vic

El 29 de maig del 1991 es va produir un dels atemptats més mortífers d'ETA, a l'esclatar un cotxe bomba a tocar de la caserna de la Guàrdia Civil de Vic. Van morir nou persones, entre ells cinc nens. Hi va haver més de quaranta ferits. L'atemptat va causar un gran impacte en la societat catalana. Un dia després, en una operació de la Guàrdia Civil, van morir dos integrants del comando que hi van participar i cinc més van ser detinguts. Va ser una fotografia d'aquest atemptat la que va mostrar la diputada Lorena Roldán, de Ciutadans, des del faristol del parlament, intentant vincular l'independentisme a la violència.

1992: Operació Garzón

El paper de la Guàrdia Civil ha estat clau en nombroses operacions policials contra l'independentisme. La més controvertida va ser l'anomenada Operació Garzón (<https://www.naciodigital.cat/noticia/134045/25/anys/operacio/garzon/ofensiva/estat/portes/dels/jocs/olimpics>), ordenada pel mediàtic jutge a un mes de l'inici dels Jocs Olímpics de Barcelona del 1992. Entre el 29 de juny i el 14 de juliol, la Guàrdia Civil va detenir una quarantena de persones en una operació contra militants independentistes acusats d'estar vinculats a l'organització Terra Lliure. Es van produir detencions a Catalunya i al País Valencià. D'ells, una part van ser condemnats per pertinença a banda armada en un judici en què el fiscal va demanar que

s'apliqués un indult. Finalment, van ser indultats pel govern Aznar. Molts d'ells van denunciar tortures i el cas va arribar fins a les instàncies europees.

L'any 2004, dotze anys després, el Tribunal Europeu dels Drets Humans d'Estrasburg (TEDH) va acusar l'estat espanyol d'haver vulnerat l'article 3 del Conveni Europeu dels Drets Humans perquè no va dur a terme una investigació davant les denúncies de tortura dels independentistes. El tribunal va criticar les autoritats per negar-se a prendre declaracions als agents responsables de les detencions i va fixar unes indemnitzacions.